

Indgreb i køleskabet: Hvem vil være **vegetar**?

28. februar 2009, Information, Sektion 2 (Refleks), Side 6 (weekend), Johanne Mygind..., 2035 ord, Id: e16ccb4c

Vi kunne både tage bilen, flyve rundt om jorden og beholde en rimelig levestandard uden at det ville få drastiske konsekvenser for klimaet, hvis vi bare var villige til at skifte de røde bøffer ud med gulerødder og sojamælk. Men ingen tør for alvor stille forslaget.

Det er duften af kødet, når det rammer panden og får smørret til at syde, som stjernekokken Francis Cardenau fra Le Sommelier ville have sværest ved at undvære, hvis han pludselig skulle lægge sine vaner om og blive **vegetar**.

"Kødets duft vækker sult. Det er det samme, som når du er forelsket i en kvinde, og bare duften af hende pirrer dig" forklarer han henført. På hans restaurant Le Sommelier i Bredgade steger de omkring 100 kilo kød om ugen, for gæsternes appetit vækkes også bedst af kødsaft, faktisk vil de slet ikke have andet.

"Man kan ikke sælge vegetarmad på en restaurant i Danmark. Vi laver det gerne, men det sælger ikke. Gæsterne vil have lam, okse eller kalv, ellers føler de ikke, at de har været ude at spise på en fin restaurant," siger Francis Cardenau.

Men klimaeksperterne giver ikke meget for lugten af kød og dens appetitvækkende egenskaber. De fastslår igen og igen, at det ville hjælpe gevaldigt på klimaforandringerne, hvis verdens befolkning lærte at lægge asparges på grillen, fylde humus i burgeren og spise boghvede med rødbedeskum, når de var på Michelin restaurant.

"Lidt under en femtedel af vores CO2-udslip kommer fra kødproduktion. Det er langt mere end hele verdens transportsektor tilsammen," siger Ulf Sonesson fra the Swedish Institute for Food and Biotechnology, som forsker i sammenhængen mellem klima og kødforbrug og i øvrigt selv spiser meget oksekød.

Smagen af kød

Det er ikke bare det direkte CO2-udslip, som kunne reduceres drastisk, hvis vi lagde vores kost om. I et af de seneste studier fra Netherlands Environmental Assessment Agency har en gruppe forskere regnet ud, at verden ville få frigjort et areal på halvanden gang USA's størrelse, hvis hver enkelt menneske kunne nøjes med 70 gram oksekød og 325 gram kylling og æg om ugen. Et areal, som - hvis det fik lov at gro til - kunne opsuge enorme mængder af CO2 eller alternativt bruges til at dyrke biodiesel.

Sådan et scenario kan få Ulf Sonesson til at smile stort.

"En generel omlægning af vores kostvaner er jo ganske enkel. Drastisk ændrede transportvaner ville derimod kræve forandringer i hele vores infrastruktur og produktionsmåder, og det ville tage år at gennemføre. Kød kunne vi jo opgive fra den ene dag til den anden," siger han.

Men stjernekokken Francis Cardenau har svært ved at forestille sig et vegetarisk Danmark, hvor festmenuen består af soyabøffer og rodfrugter.

"Kødet har en særlig dyb smag, som ikke findes andre steder, og den er vi blevet afhængig af i Vesten. I min barndom i Frankrig fik vi kun kød en dag om ugen, og det var om søndagen. I dag spiser franskmændene kød to gange om dagen," siger han og er faktisk selv lidt irriteret over vesterlændingenenes kødglæde, for som gourmetkok er der ikke meget faglig udfordring i at stege endnu en bøf.

Miljøbevægelsens tabu

Den internationalt anerkendte forfatter og kommentator Jeremy Rifkin skrev allerede i 1992 *Beyond Beef: The Rise and Fall of the Cattle Culture* om kødproduktionens skadelige betydning for både klima og miljø. Han er frustreret, for diskussionen om kødets betydning for klimaforandringerne er ikke flyttet længere op på den politiske dagsorden siden da.

"Forbruget af kød er den andenvigtigste grund til klimaforandringerne, men jeg har endnu ikke hørt en eneste af verdens politiske ledere bringe det op. Selv jeres Connie Hedegaard, som ellers gør et godt stykke arbejde, taler aldrig om det også. Ikke en gang miljøorganisationerne tør tale om det," siger Jeremy Rifkin, som leder tænketanken The foundation on economic trends, som blandt andet rådgiver den Europæiske Kommission i klimaspørgsmålet.

Og foreløbig er der intet, som tyder på, at de truende klimaforandringer vil få politikerne til at gå i krig mod kødet. Da formanden for skattekommissionen, Carsten Koch, herhjemme fremlagde et forslag om beskatte de danske køers udledning af drivhusgassen metan blev han mødt af latter, hvorefter forslaget gik i glemmebogen. Den reaktion er typisk, mener Jeremy Rifkin, som har sin egen teori om, hvorfor kødets betydning for klimaforandringerne aldrig finder vej til avisernes overskrifter.

"Kødet er dybt forbundet med hele den vestlige kultur. At spise kød er en måde at demonstrere rigdom og magt, og netop derfor vil vi ikke opgive det. Det ved politikerne godt og derfor tør de ikke tage diskussionen," siger han, som ikke har rørt kød i de sidste mange år.

Magt og maskulinitet

Sociolog med speciale i fødevarer Lotte Holm, som er lektor på institut for human ernæring ved Københavns universitet, har lavet en række undersøgelser, som bekræfter Jeremy Rifkins antagelser.

"Kød og især rødt kød ligger allerhøjest i fødevarerhierarkiet mens kornprodukter og bælgfrugter ligger allernederst, så når et samfund bliver rigere, skifter de som regel til en langt mere kødbaseret diæt," siger Lotte Holm, som selv spiser kød flere gange om ugen, men i modsætning til sine akademikervenner helst spiser svinekød. Hun mener, at kødets status kan aflæses helt ud i navnene på middagsretterne.

"Når vi får hakkebøffer, så spiser vi som regel også kartofler og salat, men det benævnes ikke. Hvis vi derimod skifter det hakkede oksekød ud med svinekød, hedder det krebinetter. Kødet trumfer alt andet. En skefuld kylling i en salat, og den er blevet til hønsesalat. Det er igen et tegn på, at kødet er ekstremt betydningsfuldt, og netop derfor bliver det svært at undvære på et almindeligt middagsbord. Vi synes simpelthen, at der mangler noget," forklarer hun og påpeger, at særligt mænd efterspørger kød.

"En psykologisk undersøgelse har vist, at kvinder, som spiser meget kød, opfattes som ufølsomme og magtbegærlige, derimod kan manden, som spiser salat nærmest vække homofobi. Den tidligere overborgmester Erik Weidekamp sagde engang, at der ikke var noget mere frastødende end at se en stor stærk mand spise salat. Mange mænd siger måske, at de ikke kan blive mætte af andet end kød, men det handler nok mere om at de ikke vil være sådan nogle, som kan nøjes med grøntsager," siger Lotte Holm.

Den sure **vegetar**

Vegetaren Jesper Rønn-Simonsen kender kun alt for godt fordommene om manden, der ikke spiser kød. Til journalistens besøg har han dækket op med rødvin, levende lys og trendy middelklasse mad: kartoffelsalat i peberfrugtmos, grillede auberginer og svamperisotto, for han har for længst vænnet sig til at se stort på de implicitte regler, om at en god vært serverer kød for sine gæster.

"Jeg fik det sådan, at jeg ikke kunne være med til sådan et organiseret massebord. Kalvekød er jo en absurd spise. Vi opfostrer kalve udelukkende for at spise dem, mens de stadig er børn," siger Jesper Rønn Simonsen, som opfatter sine madvaner som et uskyldigt livstilsvalg. Det gør hans omgivelser ikke altid.

"Det værste er at tage til grillaften med en masse øl og en flok fyre, for så kommer den lige med det samme. 'Skal du ikke have en stor beskidt bøf? Selvom grillede grøntsager med pesto kan være utroligt lækkert'" siger Jesper Rønn-Simonsen og byder svamperisottoen rundt en ekstra gang.

Jesper Rønn-Simonsen sidder i bestyrelsen for Dansk Vegetarforening, som er over 100 år gammel. Ud over at udbrede den vegetariske livsstil er foreningens formål først og fremmest socialt, for en **vegetar** har brug for både viljestyrke og opbakning fra sine meningsfæller.

"Forleden sad jeg til en middag, hvor der blev serveret kød, og måtte så forklare, hvorfor jeg kun spiste tilbehøret. Det provokerede min sidemand helt vildt. Han var jæger og fortalte så i detaljer om, hvordan han nød at skyde dyrene. Sådanne nogle oplevelser har medlemmerne i Dansk Vegetarforening forholdsvis ofte," siger Jesper Rønn-Simonsen.

Lotte Holm er ikke forundret. Hun mener, at **vegetarerne** kan komme til at bryde måltidets fællesskab.

"Den eneste legitime grund til at kræve ernæringsmæssig særbehandling er, at man er syg, ellers er det decideret at uhøfligt at sige 'nej tak - jeg kan ikke spise din mad'. Mad er omsorg og kærlighed, og hvis man trækker sig fra måltidet, trækker man sig fra selve fællesskabet. Så der er enormt mange sociale symboler på spil."

Vegetaren er særligt provokerende, fordi han signalerer noget ophøjet og renere, mener Lotte Holm.

"**Vegetaren** siger jo direkte, at han er for god til den mad, som du spiser. Og selvom det er absurd, så tror jeg egentlig, at det ville gøre det værre, hvis han sagde, at det var på grund af klimaforandringerne."

Fleksitarer i fremmarch

Tyndall Centret i Storbritannien publicerer i næste uge en undersøgelse, som viser englændernes holdning og handlinger i forhold til klimaforandringer, og her er ikke meget håb for **vegetarernes** inddragelse i måltidets fællesskab. Undersøgelsen viser, at 82 procent af englænderne mente, at kødproduktion kun havde ringe eller ingen indflydelse på klimaforandringerne og at 81,5 procent aldrig eller kun engang imellem undgik at spise kød ad hensyn til miljøet.

Ernæringskonsulenten Per Brændgaard-Mikkelsen er ikke forundret. Han arbejder til dagligt med mennesker, som ønsker at ændre madvaner, og det er en svær proces.

"Mad er spundet ind i ritualer, sociale fællesskaber og først og fremmest vaner. Hvis en familie skal omlægge til vegetarisk kost, vil det betyde at de skal ændre deres madvaner totalt. Det er meget at bede om," siger han, men påpeger, at der er en væsentlig forskel på, om man ændrer kostvaner, fordi man vil tabe sig eller fordi man vil passe på miljøet.

"At ændre vaner, fordi man er blevet for tyk, er forbundet med skam. At ændre vaner for miljøet skyld kan derimod blive opfattet som meget overskudsagtigt. Men det kræver, at

folk bliver bevidste, om hvor vigtigt det er," siger han, som kalder sig 'fleksitar' og kun spiser oksekød, hvis han bliver indbudt til middag hos kødspisende venner.

At være 'fleksitar' er en løsning, som også gavner også miljøet, og den vil flere og flere bekende sig til i de kommende år, mener Lotte Holm.

"Madvaner ændrer sig jo hele tiden, og blandt højt uddannede lag spiser man faktisk langt mindre kødbaseret mad. Også mændene. I de kredse er man heller ikke lige så optaget af at sætte kød på bordet til fest. Her handler det måske mere om at lave noget, der har taget lang tid," siger hun.

Vegetarisk topmøde?

Lotte Holm mener til gengæld ikke, at flertallet af danskere vil begynde at spise mindre kød uden stærke politiske initiativer.

"Man vil selvfølgelig have behov for stærke og slagkraftige informationskampagner, for en omlægning til en mere vegetarisk kost vil for mange mennesker betyde, at de skulle lære at lave mad på en helt ny måde. Og så kommer vi nok ikke uden om store afgifter på kødet og måske især kraftige støtteordninger til landbruget, som skulle omlægge fra kvægavl og svineproduktion til at dyrke korn eller grøntsager. Hvis udbuddet af kød bliver mindre, går prisen jo automatisk op" siger Lotte Holm og grunder lidt over sit eget forslag:

"Der ville jo lyde et ramaskrig, hvis man foreslog det. Hvis Connie Hedegaard for eksempel annoncerede, at hun af hensyn til klimaet kun serverede vegetarisk kost for deltagerne til klimatopmødet. De fleste ville jo mene, at hun måtte have spist søm!"

Jeremy Rifkin fra The forum of economic trends er helt enig.

"Under klimatopmødet vil jeg meget gerne lede en diskussion om, hvordan vi skærer ned på kødforbruget globalt, men ingen har vist interesse for emnet," siger han og bliver dybt bekymret, når han iagttager det globale tabu omkring kødproduktion og klimaforandringer.

"Jeg prøver at bevare en positiv attitude, men når jeg ser, hvor uvillige vi er til ændre vores madvaner og hvor hurtigt vi ifølge forskerne skal handle for at undgå temperaturstigninger på over to grader - ja, så giver jeg faktisk ikke menneskeheden mange chancer."

jom@information.dk

Fakta: Kød og klima

-FN's fødevareorganisation FAO har fastslået, at den globale kvægproduktion står for 18 procent af den menneskeskabte drivhuseffekt. Dermed er kødproduktion den næstvigtigste grund til klimaforandringerne.

-Særligt produktionen af oksekød udleder drivhusgaser. Det skyldes dels, at køer bøvser den kraftige drivhusgas methan, dels at større og større dele af den sydamerikanske regnskov ryddes til kvægdraft.

-Forbruget af kød er steget overalt i verden. I i-landene spiser befolkningen samlet set 80 kilo kød pr. indbygger om året og i U-landene forventes forbruget at sige fra 29 til 37 kilo pr. indbygger om året i løbet af de næste 20 år. Danskerne hører til de mest kødspisende, med et gennemsnitligt kødindtag på omkring 320 gram om dagen

- Et uskyldigt valg? Jesper Rønn-Simonsen, der sidder bestyrelsen for Dansk Vegetarforening betragter sit fravalg af kød som et -uskyldigt livsstilsvalg-, men det gør hans omgivelser ikke altid, siger han Foto: Anders Birch

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Debat: Læserbreve

5. marts 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 14 / 15 (Opinion), 1281 ord, Id: e16e67a9

Store forventninger?

Hans Winkel, Middelfart

Efter den nu vedtagne skattereform kan store grupper af offentlige ansatte se frem til kronede dage. Regeringens klare signal er, at det skal nytte noget at arbejde, men det kan det jo kun for indkomster over 450.000 kr. Nogen må da huske lønforhandlingerne i foråret 2008, og så er der virkelig noget at glæde sig til i 2010, ikke?

Det er en stor oplevelse at se Lene Espersen for åben skærm erklære, at regeringen ikke blander sig i, hvad borgerne bruger deres penge til. For en lille uge siden, blev det erklæret, at skatteforhandlingerne var "dybt nede i den enkelte borgers lomme".

I regeringens øjne er der altså ingen sammenhæng mellem, hvor mange penge man har og hvad man bruger dem til, eller hvad?

Indsigelse mod illustration

Aase Bak-Nielsen, Nibe

Hvad er bagtanken med den illustration, Inf. bringer 3. marts på side 8?

Den en halv side store illustration viser en kvinde i burka over en artikel, der skal handle om et norsk forslag om, at kvindelige betjente må bruge hijab.

Illustrationen ligner i mistænkelig grad den hadeplakat fra Dansk Folkeparti med en dommer iført burka.

Derudover handler mere end 80 pct. af artiklen om ytringsfrihed, lutter gammelkendte holdninger.

Tænk, om Inf. havde iværksat en debat om ytringsfrihed og beklædningsfrihed - og så ikke havde fusket med illustrationer.

Ole Thorbek har én bold i luften

Søren Winther Lundby, Nyt Europa

Ole Thorbek laver i sit EU-svar til mig (i Inf. 3. marts) en klassisk forveksling. Han tror, at Nyt Europas fokusering på europæisk integration er ensbetydende med, at vi kun fokuserer på europæisk integration. Han mener, at vi bl.a. overser den progressive kamp for en bedre verden, som visse præsidenter i Latinamerika tegner sig for.

Jeg må skuffe Thorbek. Vi kan godt have mere en én bold i luften samtidig. Vi er føderalister, ikke kun når det handler om EU, men også om andre regioner i verdenssamfundet - og i forhold til verden som helhed. Derfor tilsluttede vi os som de første i Danmark UNPA-kampagnen for etableringen af et Verdensparlament i FN. Og vi har fra begyndelsen bakket op om den integration, som finder sted i flere af verdens regioner.

Vi var da også straks på gaden med ros, da flere Latinamerikanske præsidenter i 2006 satte hinanden stævne for at styrke deres samarbejde. Den var dengang Evo Morales udtalte: "Sandhedens time er kommet. Det kan tænkes, at vi skal etablere noget som svarer til Den europæiske Union."

Det må løbe koldt ned ad ryggen på Ole Thorbek og Co.

Prisuddeling 2009

Ib Jensen, Søborg

For hovedrollen i filmen Mænd, der hader muslimske kvinder: Karen Jespersen. Skarpt fulgt af (knap så mandhaftige) Brian Mikkelsen og Søren Pind.

Hurtigt i gang

Ove Lund, Charlottenlund

Beskæftigelsesministeriets ambitiøse projekt 'Hurtigt i gang', der vedrører ca. 100.000 ledighedsberørte nyledige dagpengemodtagere, er blevet forsinket et lille års tid pga. IT-problemer.

Dette i en tid, hvor arbejdsløsheden stiger med ca. 300 mennesker om dagen. Dette i en tid, hvor selv kræftsyge bliver kaldt til rådighedssamtale. Dette i en tid, hvor de velhavende forgyldes yderligere.

Er anstændighed et ukendt begreb i Beskæftigelsesministeriet?

Er man uvidende om, at hver dag i ledighed fører bort fra arbejdsmarkedet?

Er der ingen sammenhæng mellem, hvad ministeriet siger, og hvad det gør?

Beskæftigelsesministeriet beklager via Arbejdsmarkedsstyrelsen, at de må forhindre jobcentrene i at henvise disse 100.000 mennesker til en række kurser m.v., der skal bidrage til at hjælpe de nyledige i gang på arbejdsmarkedet. Beklager hvad?

Koldblodig spekulation i at kommunerne om et år skal overtage forpligtelsen? At man lader IT-systemer komme før mennesker? At Beskæftigelsesministeriet og Arbejdsmarkedsstyrelsen kommer alt andet end 'Hurtigt i gang'?

Dyre dråber

Knud Held-Hansen, Aalborg SØ

De såkaldte grønne afgifter gør dråber dyre. Vandspild koster. Et toilet, der løber, en utæt vandhane og talrige varme bade er af det onde. Vi skal lære at spare på vandet.

I boligejendomme, hvor der ikke er opsat individuelle vandmålere, betaler lejereren ikke for sit eget forbrug, men det fælles forbrug. Derved mangler et incitament for at spare på sit eget vandforbrug. Vi kan fortsat lade vandet løbe, når vi skræller kartofler, børster tænder og vente med at ringe til viceværten, indtil den er helt gal med den utætte vandhane.

Det er lidt usolidarisk, men bedre, hvis vi betaler for, hvad vi bruger, eller sløser med, af el, vand og varme - for adfærdens og pengepungens skyld.

Solidaritet i nedgangstider

Joachim Nielsen, Vanløse

Mon de mange virksomhedsledere, der i disse måneder beder deres medarbejdere acceptere 'solidarisk lønnedgang', selv var solidariske, når der i de fede år skulle fordeles overskud? Det har vores dedikerede 'noget for noget'-statsminister sikkert taget hånd om.

Lad vegetarkokkene komme til

Lenni Kari, København Ø

"Hvem vil være **vegetar**," bliver der spurgt i Informations tillæg Refleks den 28. februar - 1. marts. Det er et meget relevant spørgsmål. Helt tilbage i 1930 udtalte Albert Einstein (en af mange berømte **vegetarer**), at det ville være et fremskridt for menneskeheden, hvis alle blev **vegetarer**.

Information kunne bidrage til fremskridtet ved at overlade madspalterne om fredagen til én eller flere erfarne vegetarkokke - i hvert fald hveranden gang.

Det kunne medvirke til at udrydde vrangforestillinger om, at vegetarmad er trist, og at soyabøffer skulle være festmad. Veltillavet grøntsagsmad er utroligt delikat og æstetisk tilfredsstillende, og at sørge for de nødvendige proteiner m.m. kræver kun en smule basal viden.

Det er en helt oplagt en opgave for Information.

2 er nok

Jørgen Muldtofte, Frederiksberg

Danskerne er ved at udslette sig selv, fordi der bliver født for få børn til at vi kan reproducere os selv, hævder bew i gårsdagens leder. Men klap lige søhesten. En af denne klodes største ulykker er overbefolkningen, så vi bør glæde os over at bo i en nation, hvor den demografiske udvikling går den rette vej og i det rette tempo, dvs. langsomt. Hvad der så måtte opstå af småproblemer i form af ældrebyrde mv. skal vi nok løse hen ad vejen. Man kan derimod let argumentere for, at også Danmark er overbefolket, når der f.eks. ikke er plads til naturen længere, og det værste man kan gøre er i panik at invitere til indvandring for at 'løse problemet'.

Information er en af de bedste kilder til refleksion over negative følger af vækst og overforbrug. Overbefolkning er det vigtigste enkeltaspekt af denne diskussion, og stigende befolkningstal modvirker alle gode tiltag på området. Jeg foreslår bew at rådføre sig med Ejvind Larsen, næste gang pennen peger på demografi - med Larsens egen begrundelse (28. oktober 2008): "Al den stund at ethvert yderligere eksemplar af arten alt andet lige ikke kan undgå at belaste jorden yderligere".

Mønsterbrydere

Tine Roesen, Søborg

Ikke underligt, at det går den forkerte vej med mønsterbrydere (Inf. 4. marts). I folkeskolen udbydes der ikke undervisning, men "ansvar for egen læring". Lærebøgernes fokus på børnenes hverdag har kun teoretisk forbindelse med tilgængelighed.

I realiteten kræves der abstrakt tænkning på højt niveau, og at forældrene kan hjælpe med at udrede sammenhængen mellem f.eks. islandske fiskekvoter og de affordrede divisionsstykker. Stykker som det i øvrigt er svært at huske, hvordan man stiller op, eftersom der er frit valg!

Intentionerne i dagens folkeskole er de bedste, men reelt sker der et pædagogisk svigt, som gør forældrestøtten afgørende. Det er den også i nye prøver som folkeskolens projekt og gymnasiets hjemmeprøve og studieretningsprojekt.

Hvis eleverne skal rustes til og overhovedet have en chance for at blive optaget på en videregående uddannelse, skal vi sikre, at der sker en indlæring, og at den så vidt muligt sker på lige vilkår. Lad os få undervisningen og eksamensvagterne tilbage!

Unødigt bekymring

Kom Borch, Frederiksberg C

Der er stor bekymring i Århus, fordi Nazistpartiet vil stille op til kommunalvalget.

Det behøver de da ikke bange for: Dansk Folkeparti sidder der jo forvejen.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Ledende artikel: Kød på klimadebatten

4. marts 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 2 / 3 (Leder side 2), 776 ord, Id: e16dfab1

'Så bliver det næste vel, at vi skal holde op med at trække vejret!'

Hørt på Informations gange

OMKRING EN FEMTEDEL af den globale CO₂-udledning stammer fra produktionen af kød. Det er mere end den samlede klimabelastning fra hele verdens transport. Og det kræver ikke nye smarte energiformer eller biler, der kører på affald, at skære ned. Det forudsætter blot, at valget ved køledisken i ny og næ falder på noget, der ikke har haft en puls. Alligevel er belastningen fra kødproduktionen stort set ikke-eksisterende i klima-debatten. Som den amerikanske miljøforkæmper og forfatter Jeremy Rifkin sagde i weekendens Information: "Jeg har endnu ikke hørt en eneste af verdens politiske ledere bringe det op. (...) Ikke engang miljøorganisationerne tør tale om det."

Og frygten er nok ikke helt ubegrundet. Da olieknaphed og klimabevidsthed satte spørgsmålstejn ved vores individuelle frihed til at sætte os ud i vores egen bil og køre os blå i hovedet, var reaktionen voldsom. Det vil den nok også blive, hvis politikerne - og de

andre kloge - begynder at blande sig i folks spisevaner. Men en kold tyrker er nødvendig, mener den amerikanske forfatter Francis Moore Lappe - og den minder om noget, vi har prøvet før: "En bøf er som en Cadillac. I USA blev vi hooked på benzinslugende biler, fordi vi havde illusionen om billig og evig olie. På samme måde blev vi afhængig af en kornfedtet, kødbaseret diæt," lyder hendes analyse.

KØDPRODUKTIONEN BELASTER klimaet på flere fronter. For det først er der metangasserne fra dyreprutterne. Den hyperpotente drivhusgas er i dag på det højeste niveau i 650.000 år, vurderer FN's klimapanel. Metan udgør omkring 20 procent af de samlede drivhusgasser, men fordi gassen er op imod 21 gange stærkere end CO₂, udretter den markant mere skade.

For det andet optager foderproduktionen arealer, der kunne benyttes til mad til mennesker. Det ville så reducere indhugget i de skove, der hjælper med at regulere klimaet. Og det er afgørende, at landbrugsprioriteterne snart begynder at tage højde for den sideeffekt: Arealer, som bruges til soja til dyrefoder, er næsten tredoblet siden 1997 - især i Sydamerika, hvor de har fortrængt regnskoven.

I Information kan man i dag læse, at Kina bliver nøglen til en klimaafale i København. Landet vægrer sig ved at underskrive bindende klima-aftaler, så længe en gammel storudleder som USA kører på frihjul. Samtidig holder udviklingslandene forståeligt nok fast i, at den industrialiserede del af verden skal bære hovedansvaret for at rydde op i det klimarod, som årtiers uhæmmet vækst har efterladt. Kød har heller ikke været et tema i den forbindelse. Det kunne ellers blive et tungt argument: I den industrialiserede del af verden spises der nemlig 80 kilo kød pr. indbygger, mens udviklingslandenes forbrug stadig kun ligger på 29 kilo pr. indbygger.

Men den globale ulighed, når det kommer til kød, kan der hurtigt blive rådet bod på. FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation forventer, at produktionen af kød vil fordobles over de næste 50 år - primært på grund af ændrede spisevaner i Kina og Indien. I Indien, der stadig har omkring 280 millioner konsekvente **vegetarer**, fordobledes kyllingeproduktionen mellem 2000 og 2005. Og det på bekostning af den hidtidige primære proteinkilde, linser. De små bælgfrugter leverer ellers 10 gange så meget protein pr. hektar som det kød, der kommer ud af foderplanterne.

DEN AMERIKANSKE miljøaktivist Jeremy Rifkin foreslår, at vi starter med at gøre menuen ved klimatopmødet i København vegetarisk. Det ville sikkert kunne skabe en interessant debat samt løse irriterende særhensyn til hinduer, muslimer, jøder og alle de andre, som vi skal nå til enighed med om klodens fremtid, men som ikke nødvendigvis deler vores smag for småthakket flæsk. På samme måde kunne klimabelastningen være et hensyn, når der skal træffes politiske beslutninger vedrørende det, vi putter i munden. Og der er allerede hul på bylden: Der lægges nu afgift på sukkerholdige fødevarer. Hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud for folkesundhedens og klimaets skyld og fjerne moms på frugt og grønt? Det er lykkedes at fjerne pomfritterne fra mange sportshaller og indføre økologisk mad i

flere institutioner. Hvorfor ikke tage diskussionen om, hvorvidt kød nødvendigvis skal på menuen hver dag?

For som om så meget andet handler klimadebatten om, hvad vi finder værdi i og derfor også om, hvor meget vi vil betale for det. Og til den bekymrede på redaktionsgangen: Det næste bliver ikke, at vi skal holde op med at trække vejret. Heller ikke at vi skal holde op med at prutte. Ej heller at vi ikke må spise en bøf. Men der er nok ikke nogen vej uden om at forholde sig til de drøvtyggere, der smager så dyrisk dejligt, men sviner så umenneskeligt meget.

ansp

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Religion i skolen: Dyb politisk uenighed om halal og haram i folkeskolen

21. februar 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 6 / 7 (Indland), Marchen Neel Gjertsen..., 603 ord, Id: e16a592d

Fadervor, fredagsbøn og halalslagtet kød kan få folketingets ordførere op i debatgearret. Dansk Folkeparti foreslog i går at forbyde særhensyn til muslimer i folkeskolen - ingen bakkede op, men forslaget vakte heftig debat

Muslimer og folkeskolen er nogle af de mest omdiskuterede emner i Danmark.

I går inviterede Dansk Folkeparti så Folketingets uddannelsesordførere til en debat af begge dele på én gang. Det trak ud i timevis og førte til fingerpegning, hovedrysten og suk fra hele det politiske spektrum.

Dansk Folkeparti bad om opbakning til et beslutningsforslag, som skal forbyde folkeskolerne at tage særhensyn til muslimer. Konkret foreslog partiet, at halalslagtet kød, badeforhæng i svømmehallerne og faste under ramadanen skal forbydes i skoleregi. Det vil sikre dansk kultur, som er under et faretruende pres, mener DF:

"Folkeskolen er en kristen skole, men den er under et kolossalt pres fra lovreligionen islam. De eneste bønner, der skal bedes i folkeskolen, er kristne bønner," sagde Søren Kraarup, som akkompagnerede partiets uddannelsesordfører, Martin Henriksen.

Hal Koch og halal

Særligt forslaget om forbud mod badeforhæng og halalkød fik mange kommentarer med på vejen. Spørgsmålet om, hvad der halal og haram i folkeskolen, altså hvad er tilladt og ikke tilladt, fik de fleste til at række hånden i vejret, selv om det var fredag eftermiddag. Der blev også lukket op for sluserne i det populære spørgsmål om definitionen af danskhed.

"Forslaget signalerer til vores medborgere, at de ikke er rigtig danske, hvis de ikke vil spise flæsketeg. Det handler ikke om folkeskolen, men om, at DF ikke kan lide muslimer," lød det fra Johanne Schmidt-Nielsen (Enh.).

Simon Emil Ammitzbøl, formand for Borgerligt Centrum, vurderede, at heller ikke badeforhængsforbudet ville føre til danskhed:

"Jeg ved ikke, hvad der sker i fællesbadet, men det undrer mig, at nogen påstår, det skulle være integrationsfremmende," sagde han og berettede efterfølgende om forskellen på åndsfriheden for grupper og individer, om brødrene Brandes og Hal Koch og om, hvorfor den helt sekulariserede folkeskole er den eneste rigtige.

Også Socialdemokraternes Christine Antorini tog afstand til forslaget. Hun så hellere en skole uden bønner, men vil ikke være med til at vedtage et forslag, der "kun handler om straf og sanktioner over for én bestemt gruppe, nemlig muslimer" som hun sagde.

Gang på gang lød det derfor fra ordførerne på talerstolen, at "vi kan ikke støtte forslaget".

Undervisningsminister Bertel Haarder(V) skulle også svare på sine nye udmeldinger om, at folkeskolerne gerne må bede både fadervor om morgenen eller fredagsbøn før weekenden.

Men tillades én bøn, tillades alle bønner, og forbyder man fredagsbøn, så forbyder man også salmer, forklarede han med henvisning til nogle af sine salmefavoritter, som "blot er bønner sat på melodi".

Haarder enig med DF

Loven er fin, som den er i dag, vurderede ministeren. Han understregede, at de enkelte skoler selv skal bestemme, hvad de serverer, hvordan de bader, og hvad de synger.

Alligevel udtrykte Bertel Haarder enighed med DF: "Vi skal modstå det pres, som hr. Søren Krarup beskriver, men det gør skolelederne også," sagde han og tilføjede, at han ikke ønskede et "stalinorgel af regler":

"Jeg er ikke holdningsløs, men vi skal ikke have statslige regelsæt for alle ting."

De fleste partier var enige om, at sammensætningen af skolernes menukort i virkeligheden slet ikke hører til på Christiansborg, og hvad så med **vegetarer** og koshermad, lød det fra alle sider. Men som Liberal Alliances ordfører, Villum Christensen, sagde:

"Selv håbløse forslag kan jo give en spændende debat."

Martin Henriksen afrundede sukkende:

"Enten vil I ikke forstå det, eller også kan I ikke forstå det. Uanset hvad, så gør I det ikke godt nok, og I sælger ud af dansk kultur."

mang@information.dk

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Kronik: Hvad spiser vi - og hvorfor?

8. september 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 16 (opinion), Jan Krag Jacobsen..., 1353 ord, Id: e1a98ba6

Vi lever i et overfløddighedshorn af billig mad fra hele verden, men hvad afgør, hvad vi ender med at stikke gaflen i? Kan nogen forklare, hvorfor danskerne ikke betragter

oldenborrelarver som en delikatesse, men elsker rejer, og hvorfor nordmænd ikke bryder sig om ål?

»Når du vågner om morgenen, Plys,« spurgte Grislingen omsider, »hvad er det allerførste, du siger til dig selv?«

»Hvad mon vi skal have at spise i dag?« svarede Plys, »hvad siger du, Grisling?«

»Jeg siger, jeg gad vide, hvilke spændende ting der vil ske i dag?« sagde Grislingen.

Plys nikkede tankefuldt. »Ja, men det er akkurat det samme,« sagde han.

Samfundet begyndte, da den første hominoid bøjede en gren ned, så en anden kunne plukke en frugt. Gud pålagde Adam og Eva at være **vegetarer**. Så spiste de ikke alle de dyr, han lige havde skabt. Efter syndfloden sagde Herren til Noah: Alt det, som vrimler, som lever, skal være eder til spise. Senere formulerede Moses og Aron de mange tabuer, der stadig er en hjørnesteen i den jødiske identitet. Det var et oprør af dimensioner, da Jesus undsagde dem med ordene: Intet, som ude fra går ind i mennesket kan gøre ham uren. Kristendommen er unik som en religion uden spisetabuer, der afgrænser mod andre religioner - bortset fra et par katolske detaljer.

Der mensch ist was er isst, sagde filosofen Ludwig Feurbach. Det kan omformuleres til: De, der ikke spiser som os, er ikke rigtige mennesker. Lokalt: i hvert fald ikke rigtige danskere. Det er ikke uproblematisk at invitere en ny kæreste til middag hjemme hos far og mor. Det kan være livsfarligt at sige nej til mad, man får tilbudt. En isoleret stamme i en urskov får besøg af en opdagelsesrejsende. Tager han ikke godt imod deres velkomstmad, men spytter den ud med tegn på væmmelse, er han ikke et rigtigt menneske. Og så er det nok bedst at dræbe ham.

Hvis man føler sig truet i sådan en situation, anbefaler antropologen Jack Goody, at man tager lidt af stedets jord op og spiser den med alle tegn på velbehag og dermed bliver ét med stedet - og dets beboere. Kristne danskere spiser rituelt Jesus under nadveren. Begreber fra madens verden anvendes til at in- og ekskludere. Sammenspisthed er godt for dem, der er inde i varmen. Ordet kompani kommer af latin cum panis dvs. med brød. Vi sætter etiketter på: pølsetyskere, spagettier, riskogere osv. Pia Kjærsgaard kaster hun op, når hun læser Rifbjerg.

Natur og kultur

Vores fordøjelsessystems evne til at trække næring ud af utallige slags animalsk og vegetabilsk føde giver os en forbløffende tilpasningsevne til næsten alle klodens økosystemer. Alligevel må vi leve med den altædendes dilemma, som skyldes to biologiske forhold.

Det ene forhold er nødvendigheden af en alsidig og varieret mad, som indeholder essentielle vitaminer, proteiner og fedtstoffer, der må have været tilstede i miljøet i det område af Afrika, hvor vi opstod. Evolutionen har derfor udstyret os med en stor nysgerrighed over for ny mad.

Det andet forhold er, at mange dyr og planter har udviklet dødelige gifte for at forsvare sig mod at blive spist af bl.a. os. Evolutionen har derfor udstyret os med en stor skepsis over for ukendt mad.

Dette dilemma løses i det fælles måltid. Når de andre tør, så tør jeg også. Du står hundesulten og omgivet af gadekøkkener i Bangkok. Vælger du det, hvor der er kunder i kø eller det, hvor du kan komme til med det samme? Mundskænken sagde med sit helbred på spil god for maden. Den funktion er nu overladt til den statslige fødevarekontrol.

Den bedste definition på et måltid er den minimalistiske, at der finder et måltid sted, når nogen spiser noget. Og så er der mange slags måltider, hvad angår antal deltagere, retter, dug på bordet, om man sidder eller ej osv. Ethvert måltid er dybt ritualiseret og foregår i madkulturens skygge. Intet er tilfældigt, og man er aldrig alene. Man spiser en marsbar i sin bil: hvad gør man med papiret? brækker man af den eller bider man? Små eller store bidder? Hvor hurtigt osv. Hvad så, når vi fodrer patienter intravenøst, sagde en gruppe sygeplejersker på et kursus. Jeg bad dem opføre et lille rollespil om: Godaften hr. Nielsen her kommer jeg med deres aftensmad. Og senere: jeg kan se, at de har spist op, velbekomme.

Den altædendes dilemma er grundbetingelsen for børns madopdragelse, hvor de socialiseres til den lokale madkultur og lærer at værdsætte mad, som de ofte i første omgang ofte ikke kan lide. Den ene dag putter de alt, hvad de kan finde i munden. Den næste kan man ikke få dem til at spise fars gode mad. Børn, der spiser sammen i daginstitutioner, vil spise mad, som forældrene ikke kan tvinge i dem. I parentes kan man sige, at opdragelse fra tidernes morgen er gået ud på at lære den næste generation at skaffe og håndtere mad. Den pt. foregående madpakkediskussion handler om alt muligt andet end ernæring. Almendannelse og maddannelse er to sider af samme sag.

Sammen og alene

I en berømt artikel om måltidets sociologi skrev Georg Simmel (1858-1918), at mennesker er allermest fælles om at spise og drikke, og: eftersom dette primitivt fysiologiske element er noget absolut almenmenneskeligt, bliver det indhold i fælles handlinger og derved opstår måltidets sociologiske form, der netop i spisningens eksklusive egoisme knytter sig til hyppigt samvær og en tilvænning til et fællesskab, som man kun sjældent opnår ved højerestående og åndelige interesser. Personer, der ikke har særlige fælles interesser, kan finde hinanden ved et fælles måltid.

Dette fællesskab kan have mange former. Ved en international banket i Moskva i sovjettiden blev deltagerne enkeltvis bedt om at vælge retter fra et omfangsrigt menukort. Da maden blev serveret, fik de alle det samme - en socialistisk fællesnævner.

En grønlandsk fanger sagde til polarforskeren Peter Freuchen: Du skal ikke takke for det kød, du får; det er din ret at få din del. Her i dette land ønsker ingen at være afhængig af andre. Derfor er der ingen, der giver eller modtager gaver, for derved bliver man afhængig. Med gaver skaber man slaver, ligesom man med piske skaber hunde. I Frankrig er det uhøfligt at sige tak for mad.

Den franske sociolog Claude Fischler m.fl. undersøgte holdninger til mad og måltider i seks lande. For amerikanere har et godt måltid typisk en sammensætning, som er god for sundheden. Det er et individuelt projekt, og inviterer man folk til middag, skal man ikke blive overrasket, hvis de stiller krav om, at der ikke må være visse råvarer i menuen. Dette vil gøre en italiener rasende, og for ham er et godt måltid typisk god mad og gode vine nydt sammen med venner.

Planetens spisevaner og madkulturer er meget forskellige. En madkultur etablerer sit kræsenhedssystem, som gør noget til mad og andet til ikke-mad, uanset om det er spiseligt eller ej. Selv sultende mennesker kan være blokerede mod at spise noget uden for madkulturel rækkevidde.

Der er brugt mange madsociologiske forskningsårsværk på at forklare kræsenhedssystemer, f.eks. hvorfor muslimer ikke spiser svinekød. Der er mange hypoteser, men ingen har foreløbigt holdt vand, og vi må acceptere, at sådan er det bare. Kan nogen forklare, hvorfor danskerne ikke betragter oldenborrelarver som en delikatesse, men elsker rejer, og hvorfor nordmænd ikke bryder sig om ål?

Kræsenhedssystemet findes på mange niveauer: det individuelle, fællesskabet, nationen og verdensdelen, og det er en nøgle til at forstå en civilisation. Antropologiske undersøgelser starter ofte med spørgsmålet: hvad spiser de og hvordan? En nation er ikke en rigtig nation uden et kræsenhedssystem. Hvad var Danmark uden Madam Mangor, Frøken Jensen og Ingeborg Suhr?

Går man i detaljer, opløser det danske kræsenhedssystem sig i subsystemer: nogle spiser østers, andre vil ikke røre ål, kun få spiser snegle, nogle har aldrig smagt hummer, andre vil ikke drikke cola, visse vil have syltetøj på ost, osv. Bymennesker, der stemmer på de radikale, påstås at drikke mælk i kaffen!

Mad er den absolutte forudsætning for liv og samfund. Men dette er blevet sløret, fordi vi lever i et overflødhedshorn af billig mad fra hele verden, og fordi så få ved hjælp af en højt udviklet teknologi kan lave mad til så mange - i vores del af verden. Sløret kan hæves af stigende energipris og en mere retfærdig fordeling.

kronik@information.dk

Jan Krag Jacobsen er lektor emeritus og præsident for Det Danske Gastronomiske Akademi

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

DDR revisited

[Henter billede...](#)

Helga Anker, Roskilde

Her mellem af udvisning af irakere, lømmelpakken og fejringen af Berlinmurens fald må jeg citere udenrigsminister Per Stig Møller fra forleden i studiet hos Mette Vibe Utzon. På spørgsmålet om der ikke var noget godt i det gamle DDR, sagde han (citat efter hukommelsen): »Jo, de havde tryghed, arbejde, boliger, mad og nogen, der fortalte dem, hvad de skulle gøre. Sådan har dyrene det også i Zoologisk Have!«

Om Østtyskere, der kom med færgen til Gedser - i den første euforiske periode - sagde han: »Mange af dem havde slet ikke taget papirer med. De tog bare af sted. Men det fandt grænsemyndighederne jo ud af, så de kunne at komme ind.«

Da det kom forsigtigt fra Mette V. U: »Det var nok ikke gået i dag«, sagde en lettere forfjamsket minister: »Jo, man hjælper da sine naboer, når de er i nød.«

Dette var ordene fra udenrigsministeren i en tid med globalisering, hvor naboer findes over hele kloden - og også i asylcentre, hvor de afviser og hjemsender flygtninge i nød - sagt af et medlem af en regering, der mere og mere ligner noget fra DDR. Hvem banker den mur ned, de har i hovedet?

Intet nyt fra Mellemøsten

Søren Blaabjerg, Hørning

Israel fremturer med nye bosættelser/udvidelser af eksisterende. FN og USA protesterer. Israel, der er vant til lidt af hvert i retning af hævede pegefingre uden mindste handlingsmæssig konsekvens er - sædvanen tro - fløjtende ligeglad.

Fri os for jeres pølsesnak

Louise Lidang, Nørrebro

DF's Carl Christian Ebbesen udbasunerer den 15. november i et interview i Information, at »frikadeller i vuggestuen er kommet for at blive« og begrundet denne udtalelse med, at han ikke vil acceptere, at »vi danskere« langsomt tilpasser vores adfærd til 'indvandrernes normer'.

Vores datter på snart to år går i vuggestue på Nørrebro, hvor vi bor, og hvor verden som bekendt har mange farver, sprog, dufte og smage. I institutionen får børnene økologisk vegetarisk mad, baseret på de bedste danske råvarer årstiden kan bringe, og de to dygtige køkkenansatte skaber små mirakler af både æstetisk og smagfuld kvalitet. Børnene får makrel med rødbedesalat den ene dag, kartoffelsuppe den anden og falafel i pitabrød den tredje, og sådan fortsætter det med utrolig variation med retter inspireret af og krydret efter både danske og udenlandske traditioner. Alt er hjemmelavet, veltillavet, og børnene guffer i sig med stor fryd. For mad skal ikke bare mætte, den skal også udfordre og pirre sanserne. Vi er ikke **vegetarer** og spiser gerne kød, men vi er glade for at vide, at vores datter ikke udsættes for fedtede frikadeller og gris på gaflen i institutionen. Vi er glade for, at vi selv kan styre hendes kødindtag, og for i øvrigt at vide, at hun får sund, nærende og CO2-udslips-venlig mad i 'vuggeren'.

Så kære Carl Christian Ebbesen, lad være med at skære 'os danskere' over samme (svine) kam - vi er faktisk nogle, der sætter pris på 'indvandrerne normer'! Vi satte derfor også vores kryds ved tolerance og mangfoldighed ved kommunalvalget. >

Hysterisk klimadebat

Morten Bro, Broager

Klimadebatten minder om fortidens hekseafbrænding - det er blevet hysteri, og alle, som ikke er enige, eksempelvis Lomborg, skal jo nærmest brændes på bålet. Debatten er blevet så hysterisk, at man tror, man redder verden, når man køber to elsparepærer! Vores livsstil kan ikke laves om - og vi havde altså en istid for 10.000 år siden - hvor mange mennesker forurened dengang?! 'Sandhedsapostlen' Al Gore har en domstols ord for, at han lyver 11 gange i sin Oscarbelønnede film - men det kritiserer ingen ...

Dropper fri forskning

Magnus Skovrind Pedersen, Frederiksberg C

Den 17. november lovpriste Københavns Universitets rektor, Ralf Hemmingsen (RH) universitetet og opfordrede Folketingets partier til at sikre flere penge til fri grundforskning og et velfungerende universitet.

Det kan man kun give ham ret i. En god uddannelse og fri forskning på universitet er nødvendigt for at vores offentlige debat bliver så kvalificeret som muligt. Men RH's ønske lyder noget hult, når han samtidig står for en styring af universitetet, der direkte fører til massive besparelser. På Sociologisk Institut er vi tvunget til at skære markant i næste års budget, det vil resultere i at ca. 15 pct. af al undervisning skæres væk, samtidig med at vi i det kommende år ikke får en fri ph.d.-stilling.

Dette skyldes ene og alene, at man fra rektoratets side har krævet, at institutterne kører med nulbudget. Hvordan kan det være, at vi skal fjerne den fri forskning og skære i undervisningen, når vi har flere millioner på kistebunden? Hvad er det for en fri grundforskning, RH ønsker sig?

Utroværdigt alternativ

Torben Kjær, Hillerød

I Region Hovedstaden allierede SF's Andreas Røpke sig med arvemodstanderne VKO for at sætte sig på formandsposten vel at mærke efter, at han havde indgået aftale med S, R og EL om at pege på Vibeke Storm Rasmussen - kovendingen var til lige så stor overraskelse for SF'erne! En udmelding der desværre bekræfter Enhedslistens seneste annonce, hvor Andreas Røpkes dobbeltspil blev fremstillet. Og i København løb Radikales Klaus Bondam fra en aftale med samme partier og allierede sig med V og arvefjenden DF for at sikre sig borgmesterspensionen.

Hvis Røpke og Bondam om mindre end halvandet år, hvor der skal være folketingsvalg, skulle glemme at fortælle vælgerne om deres utroværdighed og magtbegær, er jeg ret sikker på, at VKO nok skal forstå at minde vælgerne om det og vise, at der ikke er et troværdigt regeringsalternativ. For det er ikke troværdigt at alliere sig med dem, man gerne vil af med og løbe fra allerede indgåede aftaler med 'vennerne', blot for at sikre personlige ambitioner og interesser uanset, hvor beskidt politik måtte være!

Forplumret forsvar for Lomborg

Niels I. Meyer, Hørsholm

Kasper Elbjørn er dybt chokeret over, at Mette Gjerskov fra Socialdemokraterne har udtalt, at det er tåbeligt at give 18 millioner kr. ekstra til Bjørn Lomborg på den nye finanslov. Det lykkes Elbjørn i den forbindelse at forplumre debatten ved at blande Lomborgs ytringsfrihed ind i sagen.

Gjerskov anfægter ikke Lomborgs ytringsfrihed, men hun har gode grunde til at mene, at regeringens bevilling til Lomborg er en tåbelig handling. Lomborg har i en årrække fået et millionbeløb på finansloven til et Copenhagen Consensus projekt, som er fagligt uden mening, hvilket til overflod er dokumenteret af en række danske og udenlandske fagfolk. Det er ikke et spørgsmål om at komme til orde. Det kommer Lomborg til overflod. Men det er rent spild af skatteborgernes penge at fortsætte og oven i købet forøge Lomborgs bevilling.

Måske afslører Elbjørn det virkelige motiv for sit forplumrede indlæg, da han uden sammenhæng med den øvrige tekst pludselig afslører sin angst for planøkonomi og sin

begejstring for økonomisk vækst.

Behageligt overrasket

Niels-Simon Larsen, København Ø

Jeg blev interviewet af to skoleelever på Frederiksberg station 16. november. De stillede fornuftige spørgsmål om klimaet, om hvad jeg mente, og hvad jeg selv gjorde. Bagefter tænkte jeg, at der vel er mange klasser, der arbejder med emnet, fordyber sig i det og øver sig i at stille de rigtige spørgsmål. Jeg blev glad.

Hvor meget hører man dog ikke om de forventede optøjer - og hvor lidt om alle de børn, der forsøger at forstå de vanskelige sammenhænge? Jeg tænker også på de lærere, der på det nærmeste må undervise i jordens undergang og oven i købet skal få eleverne til at gå fortrøstningsfulde hjem.

Venstre skal stoppe støtte til kupmager

Frank Aaen, MF, og Eva Flyvholm, udenrigspolitisk medarbejder for Enhedslisten

Det Internationale Liberale parti (IL) har valgt kupmageren fra Honduras, Roberto Micheletti, som næstformand. De danske partier Venstre og Radikale Venstre er medlemmer af IL, og står således bag Micheletti, der er anklaget for >krænkelse af menneskerettighederne. Derfor dette spørgsmål til udviklingsminister Ulla Tørnæs, der selv er medlem af Venstre:

Hvordan kan Venstre støtte en kupmager? Udviklingsministeren har tidligere lyttet til Enhedslistens opfordring om at trække støtten til en ombudsmand, der var på kupmagernes side. Vi håber, at udviklingsministeren igen vil lytte til os og komme med en skarp markering mod kupmageren. Menneskerettighedsorganisationer og fagforeningen 3F, der er aktiv i forhold til Honduras, opfordrer på det stærkeste til at tage afstand fra det skin-valg i Honduras der er planlagt i slutningen af måneden. Vi afventer spændt, hvilken position Per Stig Møller og Ulla Tørnæs vil indtage. Accepterer man skin-valget, der gennemføres af kupmagerne?

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Interview: 100 minutters evolution i øret

11. maj 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 16 / 17 (Kultur), Ralf Christensen..., 1769 ord, Id: e18369f2

Den svenske, banebrydende electropop-duo The Knife har lavet musik til danske Hotel Pro Formas forestilling om Darwin. Det har ført dem til Amazonas, ind i finkulturen og ud i evolutionær musik. Og resultatet er 100 minutters biodiversitet. Information har eksklusivt interviewet Olof Dreijer fra The Knife.

Forestil dig, at en mand har sat sig i en kano i Amazonas og sejler ind i biodiversiteten. Omkring ham og hans medpassagerer detonerer verden i lyde.

"Kombinationen af tusinde superelektronisk klingende frøer blandet med fårekylinger og flagermus," fortæller han. "Bare lytte til og være ude i naturen. Det påvirker virkelig din tilgang til musik. En meget slående ting er ens forhold til tid, for lyd udvikler sig over tid. Og de lange stræk giver en anden form for tålmodighed. Og ting, man først tror er

tilfældige, som dyrenes rytme og klange, begynder at afsløre mønstre. Nogle gange meget stramme mønstre og rytmer, men stadig på en eller anden måde tilfældigt".

Og forestil dig samme mand træde ind i finkulturens mekka, et operahus i Berlin, for at høre sit livs første opera. Aïda af Verdi.

"Jeg tror, der er meget, jeg kan lære," siger han. "For eksempel arbejdet med dybderne og rummet, at man har sangere bag scenen, som man ikke kan se. Og de nærmest parallelle vokaler, som ikke er i harmoni, men alligevel fungerer sammen".

Forestil dig denne mand, Olof Dreijer, på rejse i den vildeste natur og den mest ærværdige kultur. Han er ung, svensk, bedst kendt som den ene halvdel af duoen The Knife, som han deler med søsteren Karin Dreijer (også kendt under aliaset Fever Ray).

En duo, der har høstet kritisk og populær hyldest for en dyster, nyskabende og stærkt personligt klangbehandlet og vokal electro-pop. Deres sidste album Silent Shout er tre år gammelt, og mens dette læses er de ikke ved at lave nye sære hits. Nej, de er ved at lægge sidste hånd på musikken til danske Hotel Pro Formas kommende Darwin-forestilling i morgen om et år, skabt i anledning af 150-året for udgivelsen af det alt forandrende hovedværk On The Origin of Species.

100 minutters musik

I morgen om et år skal blive til en elektronisk opera, som The Knife har komponeret og Hotel Pro Forma formgiver, og som på både konkrete og abstrakte niveauer vil forholde sig til Darwin, hans opdagelser og hans betydning. Der er deadline på aflevering af musikken den 15. maj, hvor The Knife vil aflevere 100 - et hundrede - minutters musik, som skal udvikle sig evolutionært stykket igennem. Og den 15. maj begynder arbejdet så med at få det hele til at gå op i en højere enhed, ultimativt realiseret i en forestilling med både sangere og skuespillere - og formentlig også indspillede spøgelsesvokaler fra Karin Dreijer.

"Vi forsøger at indfange hele tidsforløbet fra geologien til de første amøber og insekter og dinosaurer og så videre op til mennesket," fortæller Olof Dreijer om strukturen. "Og vi forsøger at indfange processen på Darwins rejse med (skibet, red.) Beagle, hans arbejde med Arternes oprindelse, hans indre tanker - videnskab kontra religion - og så udgivelsen af bogen og modtagelsen af den".

Og om lidt skal hele denne evolutions-opera sættes i dialog med Pro Formas opsætning, der bl.a tæller tre sangere: En svensk sanger, en dansk operasanger og en dansk skuespiller.

Det har været en buket rejse. Fra The Knife - efter anbefaling fra undertegnede - blev kontaktet af Hotel Pro Formas kunstneriske ledere Kirsten Dehlholm og Ralf Richardt

Strøbech i begyndelsen af 2008 til i dag. Undervejs har duoen studeret Darwin og fortolkninger af ham, opera, konkretmusik, atonal musik, musik til moderne dans, og de har forladt deres trygge tosomhed og inddraget samarbejdspartnerne Planningtorock fra England og Mount Sims fra USA.

"Vi har forsøgt at indfange diversiteten i emnet, denne enorme diversitet," fortalte Olof Dreijer for nogle dage siden. Hans stemme er rolig, i en halvdyb mellemtone, han taler langsomt, holder pauser for at tænke sig om.

"Jeg har f.eks. arbejdet meget med feedback. Jeg har lavet alle mulige lyde og melodier med feedback. Og jeg har lavet feedback, hvis tonerækker jeg har kopieret direkte over i vokalmelodier".

- *Så de kan blive sunget?*

"Ja".

- *Men feedback kan være ret svært at kontrollere, kan det ikke?*

"Præcis. Jeg har forsøgt at starte små evolutioner, som forløber på egen hånd inde i mit udstyr. Og vi har arbejdet med at klippe vokaler og ord op. Og lave dyreløse".

- *Altså menneskestemmer, der laver dyreløse?*

"Ja, gør du ikke det hver morgen?"

Tidligere i år, i januar, fortalte Olof Dreijer at "tit når jeg hører dyreløse, så tror jeg, det er en synthesizer eller en computer. Fuldstændig utrolige lyde. Så jeg forestillede mig, at jeg kunne skabe vanvittige lyde i computeren, som ville være umulige at skelne fra virkelige dyreløse. Og jeg vil også gerne have, at det, jeg udvikler, måske kan blive til nye dyr, som kan blive en del af evolutionen".

Og da jeg mailede med ham november sidste år, skrev han: "Jeg har udviklet en form for naturlig udvælgelse. Jeg har lavet en øvelse med lyde med hver deres individuelle muligheder for at overleve. En meget simpel lyd starter og fortsætter i et stykke tid, hvorefter den meget langsomt udvikler sig og bliver mere og mere gennemarbejdet. Når den har opnået en ny hørbar personlighed bliver den til en ny lyd, mens den gamle forbliver den samme og dør ud efter et stykke tid. Lydene bliver ved at udvikle sig, og så begynder hele mønstre at udvikle sig. Og de gamle mindre gennemarbejdede dør ud".

Forestil dig en musik, der udvikler sig i evolutionære mønstre inspireret af naturen. En del af inspirationen for Dreijer er kommet fra hans ekskursion i Nordbrasilien som deltager i lydkunstneren Francisco López' workshop.

"Der er mange dyr, som kun giver lyd fra sig på bestemte tidspunkter af døgnet. Så vi kunne godt finde på at starte dagen midnat og optage i et par timer. Der er lys fra månen, og så har man tunge lygter med. Man ser grundlæggende kun lige, hvor man går. Og man skal passe på ikke at træde på en krokodille eller en slange. Jeg var virkelig bange de første dage, for når man sejler ud i kanoerne og lægger til land, så kan man se alle disse små par gule øjne overalt. Og det er krokodiller. Jeg var super bange. Men efter et stykke tid finder man ud af, at de er bange for mennesker".

Frølyde som byggesten

Olof Dreijer er født og opvokset i Pixbo:

"Lille. En homogen middelklasse-forstad til Mölnlycke, som er en forstad til Göteborg".

Og der kan synes langt fra den gotiske uhygge og skandinaviske længsel i The Knifes musik til Amazonas' biologiske hyperkompleksitet. Men de sidste to år har Dreijer optaget alt fra elektriske ladninger i sin computer til sten og frøer, og han har dermed bevæget sig ind i en konkretmusikalsk tradition, hvor alle virkelighedens lyde er potentielle musikalske byggesten. Hvor eksotiske eller trivielle, de måtte synes. Alt kan være afsæt for ny musikalsk evolution.

The Knifes introduktion til opera har været en lige så eksotisk rejse som Amazonas-ekskursionen - blot ind i en anden form for diversitet og diskurs. Ind i en helt anden form for musikalitet.

"Vi forsøger normalt at finde på melodier rent intuitivt, og vi forsøger at få en følelse ud af det. Men når man gør det, så ender man nemt med at gøre, hvad der føles rart. Gøre det, man er vant til. Søge mod sine konventioner. Hvad vi har gjort til forestillingen er at konstruere melodier på samme måde som en komponist, hvor vi har skabt alt gennem computeren. Men det er stadig emotionelt. Det er det eneste, vi kan lave".

En anden, ny udfordring for Olof Dreijer - der tidligere har syntetiseret sig frem til egne klange til The Knifes plader - har været at opgive kontrollen og lade musikken formere sig og arte sig i nye retninger i maskinerne - som i feedback-tilfældet. For derigennem at mime naturens uregerlige diversitet.

"Jeg synes, det er en rar erfaring, når man læser Darwin, at man bare er en af mange arter. Han gav en masse eksempler på ligheder mellem mennesker og dyr, og hvor dele af vores adfærd kommer fra. Jeg synes, det er rart at erfare, at vi alle er sammen på jorden. Og det giver yderligere mening for mig at være **vegetar** og ikke æde andre arter. Men samtidig har Darwin påpeget, at den naturlige udvælgelse ikke skal overføres rigtigt til mennesker. Jeg mener, at mennesker først og fremmest er kulturelle væsener. Jeg tror, det er farligt at overføre, hvad man mener er naturligt, når det kommer til adfærd," siger Dreijer.

Så snart vi begynder at sammenligne os med dyrene på Animal Planet, så glemmer vi alt for ofte kulturen, barmhjertigheden, altruismen, velfærdsstaten og vores iPhones. Skal vi endelig sammenligne os med dyrene, så bør det være i forhold til diversiteten.

"Darwin sagde, at arterne er i konstant forandring, intet er statisk. Vi er bare én lille del af den store evolution".

Og det passer både på det The Knife, man kender fra deres albums og angiveligt også i den kommende forestilling. Tag bare albummet Silent Shout, hvor kønnet demonteres ved hjælp af elektronisk behandlede stemmer, der sender Karin og Olof Dreijer ud i et queer-territorium, hvor det er svært at snakke om køn. I stedet lytter man til nye væsner af lyd og følelse, hinsides køn.

"Jeg tror altid, at jeg forsøger at normalisere det unormale. Eller ikke normalisere, men i hvert fald f.eks. præsentere virkelig grimme, ulækre lyde fra naturen. Som alle de fisk, jeg har indspillet, og som jeg gør til hovedpersoner. Og også komponere noget, som er virkelig mærkeligt, og så få det til føles som om det giver fuldstændig mening. For at udvide horisonten og gøre oplevelsen emotionel. En måde at forvandle alle former for lyd til musik og en måde at gøre scenarier til noget, man kan føle empati for, selvom de essentielt er fremmede for en".

Nyt på en gammel måde

I november sidste år ledte Olof Dreijer under vores mail-udveksling efter et Darwin-citat og fandt det til sidst: "How to say something that had never been said before, in a way that made it sound like something everybody had always known".

Om det er lykkedes The Knife vides endnu ikke. Om det er lykkedes duoen og samarbejdspartnere at navigere en ny evolutionær opera og biologisk electronica mellem natur og kultur. Det finder vi først ud af, når Hotel Pro Forma og The Knifes forestilling begynder. Indtil da brager biodiversiteten ufortrødent løs om ørerne på os. Vi kan bare ikke altid høre den. Men vi kan altid forestille os den.

ach@information.dk

I morgen om et år opføres på Det Kongelige Teater 2.-5. september og i Musikhuset Århus den 27. -28. november. Billetsalget starter
mandag.www.hotelproforma.dk.www.theknife.net

- The Knife har lavet noget af det mest nyskabende musik i Skandinavien i de seneste år - og de bryder nyt land med deres samarbejde med Hotel Pro Forma om en ny Opera-forestilling, -I morgen om et år-. Foto: Karen Dreijer Andersson/ Elin Berge.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Interview: Kulturens groteske last

📅 25. februar 2009, Information, Sektion 1 (1. sektion), Side 16 / 17 (Kultur), Karen Syberg..., 1617 ord, Id: e16b8a20

Julia Butschkow fandt ud af, at hendes farfar havde været Obersturmbannführer i Anden Verdenskrigs første tyske udryddelseslejr. Det er der kommet en roman ud

af. Forfatteren fortæller her, hvordan hun har forvaltet det traumatiske stof.

Bedstefaren (tysk: Opa) i Julia Butschkows roman, *Apropos Opa*, hedder Butschkow. Han hedder det endda i kursiv, tilråbt af en russisk soldat, der skal bevogte ham, da han via et toiletbesøg har held til i krigens sidste dage at flygte ud i det sønderbombede Berlin - og overleve. Det er den eneste gang i bogen, hans efternavn nævnes, men det er selvfølgelig nok til, at man aner, at dette ikke er den pure fiktion. Romanens grumme historie om Opa Butschkow, der var Obersturmbannführer i Anden Verdenskrigs første egentlig udryddelseslejr, Chelmno i Polen, og om hvordan hans fortid efter krigen har præget ikke kun hans egen kone og børn, men også næste generation, har rod i Julia Butschkows egen familie. Så hvordan har hun egentlig fiktioniseret så påtrængende et stof?

"Hele omdrejningspunktet for fiktionen var, at jeg opdagede, hvor meget jeg selv var præget af min fars syn på sin historie. Jeg måtte finde min egen vinkel på historien, og hvordan gjorde jeg det? Jeg har kun oplevet min farfar ganske få gange som barn, og jeg har ikke haft Anden Verdenskrig inde på livet," siger Julia Butschkow og fortæller, at både hendes storebror og hendes far, der i modsætning til romanens far, har været meget åben og søgende i forhold til sin fortid, har deltaget i den omfattende research, der ligger til grund.

Men hendes far kom også til Danmark og blev dansker, mens hans søskende blev i Tyskland, og for dem er historien stadig tabu, fortæller Julia Butschkow.

Selv rejste hun til Berlin, da hun havde besluttet sig til at skrive historien. Hun besøgte Brandenburger Tor og det sted, hvor Hitlers førerbunker havde ligget, og hun fik fornemmelsen af at stå med ét ben i Øst og ét i Vest.

Tilbage i Danmark underbyggede hun sine tyske indtryk med research. Selv havde farfaderen været tavs om sin fortid, så der var store huller i historien. De blev nu fyldt ud via samtaler med blandt andet Karl Christian Lammers, lektor i samtids-historie på Københavns Universitet, og en ph.d.-studerende, der specifikt arbejdede med Chelmno-lejren.

Julia Butschkows far vidste ikke selv, at hans far havde været direkte indblandet i organiseringen af jødeudryddelserne, og det var det eneste tidspunkt, hvor også han veg lidt tilbage, da hun fortalte ham det.

"Denne ene gang, har min far forsvaret sin egen far," fortæller Julia Butschkow, "måske var han på ferie, mens det stod på, var hans reaktion."

Ellers var faderens forhold til Opa ikke just præget af varme følelser. Da Julia Butschkow viste ham Kafkas brev til sin far - som spiller en rolle i romanen - var hans reaktion, at hans egen far da havde været meget værre!

Den groteske vinkel

Julia Butschkow fandt sin egen vinkel på stoffet, da det gik op for hende, hvordan hendes egen relation til sin far var præget af den traumatiserende, angstskabende opvækst den dybt skadede og forvrængende Obersturmbannführer havde udsat ham for. Julia Butschkow stod med et tungt, traumatisk stof og den dybt tragisk historie. Hvordan formidle den?

"Der var to måder, jeg kunne skrive historien på," siger hun.

"Jeg kunne fortælle den socialrealistisk, men det ville i virkeligheden blive alt for forfærdeligt og ubærligt."

"Eller jeg kunne gøre den grotesk og humoristisk, så jeg fik en lethed ind i formen, og så jeg kunne få plads til skæve vinkler og anekdoter. Det var nødvendigt for mig at skabe en vis afstand for ikke at gå for tæt på min familie," forklarer hun og fortæller, at de familiære hensyn, som hun nærede, i begyndelsen hæmmede hende så meget, at hun under hele processen har været i tæt dialog med sin familie, så de ikke skulle føle sig hængt ud. Hendes bedsteforældre er døde, så farfaderen kunne hun kun skildre så realistisk som stoffet tillod, men hendes egne forældre er fiktiviseret.

Jeg skammede mig

Julia Butschkows research mundede ud i, at hun trods sin generationsbestemte afstand til Anden Verdenskrig, selv blev dybt berørt, nemlig da hun fandt ud af, hvad farfaderen havde bedrevet. På nettet fandt hun billeder fra Chelmno, og tværs gennem tid og sted kiggede en nøgen jødisk mand hende direkte ind i øjnene med et blik, der fik hende til at fatte gruen.

"Selv om jeg da havde set billeder af massegrave, var det først da at fortiden kom tæt på. Der forskel på at vide og at erkende", konstaterer hun.

I romanen sidder jeg-fortælleren i den urmagerforretning på Hovedbanegården, hvor hun arbejder, og læser sig til den grumme sandhed. I virkelighedens verden gik Julia Butschkow rundt i København.

"Jeg skulle hen til en veninde, husker jeg, men hele vejen derhen var jeg fyldt af en dyb følelse af skam."

Hun er stadig nervøs for folks reaktion, når bogen udkommer, betror hun mig.

Forfatterblikket

Apropos Opa er en meget stramt komponeret roman. Jeg-fortællerens opdagelse af Chelmno er endda reduceret til kun én linje, en internetadresse, som man kan søge på. Under læsningen fornemmer man, hvordan det store stof er strammet og strammet, alt overflødigt er væk.

"Julia Butschkow kan godt lide den stramme form," siger hun.

Hun er i det hele taget eksperimenterende med forholdet mellem form og indhold, og her skulle hun finde en ramme, hvor hun kunne springe frem og tilbage imellem tid og sted. Hun fandt den ved at opfinde en fortæller, der på en gang stod på sidelinjen og iagttog - og i så henseende repræsenterede forfatterblikket - og samtidig var tæt på stoffet i kraft af, at der fortælles i første person.

Det betyder sine steder, at fortælleren bevæger sig ud over, hvad hun strengt taget kan vide, for eksempel ved hun, hvornår farfaderen, der var tavs som graven om sin fortid, i en bestemt situation græder.

"Der er brud på fortællerfiktionen, som peger på, at det fortalte er min rekonstruktion. Det var noget jeg følte, jeg måtte tage på mig som forfatter," forklarer Julia Butschkow.

"Ved at tale med min far, min storebror og ved at stykke samtalerne sammen med mine egne minder fra mine få barndomsbesøg hos mine bedsteforældre, har jeg forsøgt at sætte mig i hans sted. Jeg havde lyst til at skrive mig ind i den ambivalens, jeg følte for ham. Som barn opfattede jeg ham som mærkværdig, på én gang utilnærmelig og fascinerende. Før krigen havde han været arkæolog. Han var veluddannet og vidende, efter krigen var han småskør og ifølge min fars ældre søskende en helt anden person end tidligere."

Fremmedhadet og opfattelsen af, at alting var bedre under Hitler, bevarede han dog, og han kunne finde på at prale af, at han havde været Obersturmbannführer. 'En modsætningernes mand,' sådan karakteriserer Julia Butschkows far sit ophav.

"Hvis han blev spurgt om sin fortid, kunne der ske et af tre: Han kunne tale sandt, han kunne lyve, eller han kunne blive rasende. Man vidste aldrig, hvilken reaktion, man fik, og det er en af grundene til, at min far heller ikke har spurgt så meget."

Men faderens egen research resulterede både i, at han fandt et brev fra Himmler til sin far, og i, at han fandt sagsakterne fra adskillige retssager, hvor faderen havde stået anklaget. Hver gang var han imidlertid blevet frifundet på grund af mangel på beviser.

Apropos Opa præsenteres som en slægtsroman, men i skildringen af jeg-fortællerens egne forældre kan den minde om andre af Julia Butschkows generationsfællers skildringer svigtende 68-forældre. Forældrene er skildret som fuldblods hippier, de bliver

skilt, moderen bliver lesbisk og tager til Goa for at dyrke yoga, faderen er en antiautoritær **vegetar** med stribevis af elskerinder og ikke nogen specielt omsorgsfuld skikkelse.

Men Julia Butschkow understreger igen, at hun har dyrket fiktionen i skildringen af dette forældrepar.

"Min opvækst har været noget mere stilfærdig end i bogen. Min mor har ikke været slet så hippieagtig i virkeligheden."

Hvad angår faderen har hun set hans adfærd som en naturlig konsekvens af, at han ville være så modsat sin egen far som muligt, siger hun.

"Jeg har altid haft en utrolig empati for ham. Fra jeg var helt lille, har jeg vidst, at han havde været udsat for noget helt forfærdeligt."

Jeg-fortællerens 'skavanker' - hun lider af neurotisk angst - skal betragtes som en port ind til emnet, ligesom faderen er en port til bedstefaren, forklarer Julia Butschkow, konstruktionen af personerne er en måde at komme ind i stoffet på.

I sin næste bog vil hun beskæftige sig med noget helt andet.

"Jeg er stadig så ung som forfatter, at jeg har brug for at udfordre mig selv og eksperimentere med formen. Det tager mig lang tid at skrive form og indhold frem."

"Min foregående bog, Lunatia, bestod af én lang sætning, stederne var fiktive og stemningen drømmende."

"Denne gang har jeg skrevet om faktiske steder, ting og personer -

"Det har været svært."

ksy@information.dk

Fakta: Blå bog

Julia Butschkow, f. 1978. Ud gav i 2004 romanen 'Lunatia' og modtog på baggrund af bogen Statens Kunstfonds 3-årige arbejdslegat. Har tidligere udgivet digte og kortprosa og skrevet teaterstykket Sidespor, opført 2001 i København og Malmø. Julia Butschkows Apropos Opa udkommer fredag på Samlerens Forlag og vil allerede blive anmeldt i torsdagens Bøger

Rettelse 26.02.09.

I onsdagens interview med Julia Butschkow om hendes roman, Apropos Opa, var der en ukorrekt oplysning i underrubrikken. Bedstefaderen opholdt sig ikke i selve udryddelseslejren Chelmno, men var leder af et tysk kontor i landsbyen Leczyca, hvor der under krigen blev oprettet en jødisk ghetto, og hvorfra der blev deporteret flere tusind

jøder til Chelmno-lejren. Det fremgår imidlertid ikke nogen steder, om Butschkow havde direkte forbindelse til lejren. Det eneste, familien med sikkerhed kender til, er hans rang som Obersturmbannführer, og hvor han var udstationeret. Han var ikke militærmand, men kontormand, og fik tildelt titlen som Ober-sturmbannführer under krigen. Vi beklager fejlen. Inf.

- Julia Butschkows nye roman -Apropos Opa- er blandt andet inspireret af hendes egen farfar, som var SS-officer i den nazistiske koncentrationslejr, Chelmno. Foto: Sigrid Nygaard

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Interview: Økotopia er på vej - i fragmenter

28. november 2009, Information, Sektion 2 (Refleks), Side 18 (weekend), Jørgen Steen Nielsen..., 1734 ord, Id: e1c94cbc

Interview. Som udviklingen i et økologisk system vil den globale økonomi bevæge sig mod bæredygtighed, fordi det er det mest hensigtsmæssige for organismerne. Men det kan ske mere eller mindre kaotisk og konfliktpræget, siger Ernest Callenbach, forfatter til 1970'ernes, nu genopdagede, økologiske fremtidsfortælling og bestseller 'Ecotopia'.

Henter billede...

Ecotopia hed bogen. Udgivet i 1975 og siden solgt i en million eksemplarer verden over, i Danmark på Borgens forlag under titlen *Økotopia*. Ernest Callenbach hed forfatteren, i den tids anmeldelser sammenlignet med de store klassiske science fiction-forfattere Jules Verne, George Orwell, H.G. Wells og Aldous Huxley.

Bogen *Ecotopia* var den fiktive amerikanske topreporter Will Westons reportager og dagbog fra 1999 til sin lige så fiktive New York-avis Times-Post fra den lukkede løsrivelsesrepublik Økotopia på den amerikanske vestkyst, dér hvor staterne Washington, Oregon og det nordlige Californien havde ligget indtil oprøret og løsrivelsen i 1980.

Will Weston betragtede ved sin ankomst Økotopia som en slags økologisk variant af Nordkorea - et lukket samfund uden telefonforbindelser til omverdenen, med meget begrænsede ind- og udrejsemuligheder, med en økonomi og levestandard, der var skrumpet markant. Men Westons research gennem seks uger afslørede langsomt - og noget mod hans vilje - et andet billede.

Økotopia er et samfund, hvor bæredygtigheden er sat i centrum, hvor produktionskredsløbene er lukkede, transportsektoren domineret af elbiler og supereffektive tog, energisektoren præget af solenergi, byerne meget grønnere, luften og vandet rent. Det er også et samfund, hvor økonomien er mindre og i *steady-state*, hvor folk arbejder færre timer, og hvor kultur, videnskab, samtale og kærlighed er højt prioriterede aktiviteter.

Will Weston ender med at falde for både det grønne samfund og for en af dets kvinder, og i sin sidste dagbogsoptegnelse beskriver han beslutningen om at blive. Både dagbog og reportager sender han hjem til Times-Post, der trykker hele materialet: Indholdet i Callenbachs bog. En utopisk, svagt romantisk, men også konfliktfyldt, udfordrende og meget journalistisk beretning, der ramte tidsånden og kom i centrum af 1970'ernes diskussioner om mulige alternativer til det kapitalistiske, materialistiske, forurenende, korrumpere og krigsførende USA's politisk-økonomiske system.

Så kom 80'erne, tidsånden ændredes, og *Økotopia* gled ud af billedet. Indtil bogen inden for de seneste år er dukket op igen som litterær reference i aktuelle diskussioner om nye veje for udviklingen. *Ecotopia* blev genudgivet i USA sidste år, og i Informations fremtidsavis - udgivet 6. oktober i år, men dateret 6. oktober 2059 - optræder en grøn udbryderrepublik på samme geografiske sted som Økotopia, omend her i en temmelig totalitær og økofascistisk variant - og med Callenbach som republikkens navn ...

Ernest Callenbach selv? Han er i dag 81 år, bor i Berkeley, Californien, skriver stadig, rejser rundt og holder foredrag om klimakrise, bæredygtighed og nye samfundsmodeller. Og giver sjældne interviews.

Der sker økotopiske ting

' Ernest Callenbach, er vi i dag i gang med at realisere Økotopia?

»Nej, kun som mindre fragmenter eller komponenter under udvikling. Nogle af dem som sociale fragmenter såsom bofællesskaber, nogle teknologiske såsom alternative energisystemer, nogle politiske såsom tættere byplanlægning og nogle personlige som når folk forsøger at mindske de miljømæssige belastninger ved deres livsstil,« siger forfatteren.

Faktisk er Californien - som er en del af bogens øko-republik - kommet lidt tættere på end så mange andre stater og samfund: »Der sker økotopiske ting her,« siger Callenbach og nævner blandt andet det program for 'En million sol-tage', som guvernør Arnold Schwarzenegger har presset igennem, og som i Berkeley understøttes via lån til borgere, der installerer solpaneler.

Men det overordnede billede er modsætningsfyldt.

»Hvor Økotopia var i stand til at gennemføre isolerede økologiske reformer i forhold til lokale forureningsproblemer og -kilder, står vi nu over for en global nedbrydning af de 'miljømæssige servicesystemer', som naturen tilbyder.«

»I vores samlede forbrugeradfærd er vi i dag langt mere destruktive over for naturen. Når det f.eks. gælder alt, hvad der har med bilismen at gøre, er situationen stærkt forværret i forhold til dengang. Men når det gælder oplysningsniveauet og den offentlige bevidsthed har vi samtidig gjort markante fremskridt i retning af at forstå vores reelle situation på denne planet.«

Så parallelt med tiltagende trafik, voksende materielt forbrug og stadig større belastning af klimaet og økosystemerne registrerer Ernest Callenbach »en hemmelig bevægelse i tingene under overfladen.«

Folk - ikke mindst unge mennesker - gør »økotopiske ting på millioner af måder«, måske uden egentlig at være særlig bevidste om det, mener han.

»Der er en helt ny generation med en temmelig god forståelse af økologien og med en vis bevidsthed om bæredygtighed.«

Callenbach tror, at social forandring af samfundet foregår på måder, der ligner den måde, biologisk forandring foregår i et økologisk system.

»I naturen er der tale om en 'succession', hvor nye organismer bevæger sig ind i forstyrrede områder og gradvist bliver i stand til at trives og vinde udbredelse, fordi deres egenskaber og adfærd er bedre tilpasset området. Og folk er som andre organismer: De søger muligheder for at leve et godt liv. Deres ideer og ideologier er blot instrumentelle i den sammenhæng. Når den dominerende livsform gør dem stressede, ulykkelige, usunde, ulideligt konkurrenceprægede og giver dem en forkortet levetid, så vil de helt naturligt søge at skabe alternativ adfærd og alternative systemer. Og hvis alternativerne virker, vil andre forsøge at eftergøre dem.«

»Megen social forandring er i den forstand smitsom,« siger Ernest Callenbach.

»At blive **vegetar** - eller blot spise mere fra de nedre niveauer i fødekæden - er ikke noget, der især spredes via propaganda eller uddannelse, men mere via eksemplets magt. Hvis en ven serverer dig et vidunderligt måltid, som viser sig at være vegetarisk, overvejer du måske at prøve selv. Det samme gælder spredningen af ikke-rygning. Katastrofer er naturligvis særligt instruktive, men folk er ret gode til at finde ud af, hvad der fungerer. I USA har den mærkværdige besættelse af firehjulstrækkere f.eks. måttet vige for øget salg af små og relativt brændstof-effektive biler. Vi forandrer os faktisk og ændrer adfærd, når det forekommer os hensigtsmæssigt.«

Callenbach finder, at den selskabsstyrede, ansvarsbegrænsede kapitalisme er rigtig god til at producere og sælge varer for profit, men ikke til så meget andet, og når det bliver tydeligt - f.eks. som nu hvor globale livsbærende systemer som klimaet er under ødelæggelse - åbner der sig muligheder for andre sider af menneskelig snilde og skaberevne.

Som opdukkende økologiske nicher for andre måder at organisere sig på - teknologisk, økonomisk, politisk og adfærdsmæssigt.

»Økonomiens nedtur vil umiddelbart gøre nogle ting vanskeligere, men eftersom miljømæssige forbedringer ofte sparer penge, vil vi også se positive effekter af nedturen. Recessionen betyder mindre bilkørsel og mindre indkøb, så vores kollektive miljøbelastning går faktisk ned.«

Systemets krise åbner altså for adfærd, der er mere hensigtsmæssig for den enkeltes husholdning, men dermed også for den fælles holden hus med tilgængelige ressourcer.

Korrupt politisk system

»Forandringer kommer altså primært nedefra i takt med, at nye måder at gøre ting på viser sig at være mere behagelige, billigere, effektivere end traditionelle måder. Det foregår altid langsomt, partielt og med fejltagelser, men i sidste ende kan det få karakter af revolutionerende forandringer.«

' Formår det politiske system at understøtte en sådan proces?

»Især i USA er politik i høj grad taget som gidsel af selskabsinteresser. Derfor ændrer politikken sig meget langsomt, endskønt der i det små er cyklusser mellem mere konservative og mere liberale perioder.

' Du sagde under Bush-regeringen, at 'måske er det amerikanske demokrati ved vejs ende - vi lever under et system med meget korrupt regeringsførelse' - hvordan ser det ud i dag?

»Markant værre,« siger Callenbach med henvisning til økonomiske erhvervsinteressers indflydelse under amerikanske valg og ved løbende finansiering af politikere.

»Det eneste gode er, at markant flere mennesker nu også har erkendt det. Der foregår en kampagne for 'rene valg' med offentlig finansiering af valgkampagner, som har vundet accept i Maine, Arizona og Connecticut og gør fremskridt andre steder. Kun hvis vi kan få vore politiske repræsentanter ud af kløerne på kampagne-sponsorerne, kan vi gøre os håb om lovgivning, der er til gavn for den brede befolkning. Det gælder sundhed, energi, transport, uddannelse - hvad som helst.«

Callenbach tilføjer, at der også står økonomiske interesser i kul-, olie- og elsektoren bag mange af de 'klima-benægttere', der i USA fører kampagner mod bl.a. det aktuelle klimalovsforslag i Kongressen:

»Men i modstanden på dette område er der også tale om et element af reel uvidenhed eller af mistillid til staten og dens informationer om bl.a. klimaproblemet. Mange mennesker har simpelthen ikke lyst til at være bekymrede eller føler sig magtesløse og tror, at vi ikke kan gøre noget ved så omfattende et problem.«

Blød eller hård landing

' Du taler om forandringen som nærmest en økologisk succession. Men de aggressive protester mod noget så relativt moderat som en klimalov i USA kunne da godt tyde på, at en omstilling kan blive meget konfliktpræget, hvor dem, der er privilegerede i det gamle system, vil slå hårdt for at bevare det, bæredygtigt eller ej?

»Jo, omstillingen kan godt blive hård,« svarer Callenbach, og påpeger at det hårde også kan bestå i måden, klimaforandringerne manifesterer sig.

»Nogle analytikere skelner mellem 'en blød landing' - fredsommelig, gradvis forandring - og en 'hård landing', hvor mange af de ting, vi er afhængige af, simpelthen ophører med at fungere, og millioner af mennesker vil dø. Folk kan godt acceptere eller finde udveje for mange problemer. Men hvis problemerne får lov at spidse til, og fødevareforsyninger f.eks. bliver stoppet eller der opstår mere udbredt forarmelse, vil vi se voldsomme hændelser. Uanset hvor det sker. Vi ved også fra f.eks. Tysklands historie, at en følelse af tab og magtesløshed i middelklassen kan lede mod fascistiske tendenser.«

' Du har sagt at 'økonomisk vækst er blot et forbigående lune'. Tror du på en ligevægts-økonomi?

»Før eller siden får vi en ligevægts-økonomi, men det vil hverken ske helt med tvang eller helt frivilligt. Forandringerne sker via *push and pull*, både stok og gulerod. Når en økonomisk aktivitet mister sin *raison d'être*, kan den måske overleve en tid via subsidier - som dagens industrilandbrug. Men med tiden vil mere passende, dvs. bedre tilpassede, mønstre erstatte den. For landbruget f.eks. et mere arbejdskraftintensivt, lokalt og hovedsagelig økologisk landbrug.«

»Planlægning kan nogle gange hjælpe. Men det, der vil dæmpe økologisk selvmorderiske forbrugsniveauer, er ikke så meget velovervejede beslutninger, som virkningen af økonomisk skrump. Det eneste, der indtil nu har reduceret udledningerne af drivhusgasser, er den aktuelle økonomiske recession. Når Peak Oil og Peak Food for alvor rammer, vil alting blive dyrere. Jeg taler for tiden om 'bæredygtig krympning' og argumenterer for, at det vil øge kvaliteten af vores sociale liv og holde os sunde. Som titlen på min allerførste bog sagde: Vi må lære at leve billigt med stil.«

jsn@information.dk

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Kampen om madpakken

12. juni 2009, Information, Sektion 2, Side 30 / 31 (weekend), Mette-Line Thorup..., 2265 ord, Id: e18e269d

Kassen. Der er oprør mod regeringens prestigeprojekt, som skal give alle børn i daginstitutioner et måltid mad om dagen. Men det handler ikke kun om dårlig finansiering og manglende økologi, for det er ikke lige til for staten sådan at overtage den sidste rest af moderskab i en udliciteret barndom - madpakken. Maden er blevet et individuelt projekt, der vanskeligt kan tvangskollektiveres, siger fødevarer sociolog.

Der er frugtskåle på bordene og køligt vand i karafler denne forårsaften i Københavns Madhus. Et talstærkt panel og publikum er mødt op for at diskutere de københavnske forældres forventninger til regeringens obligatoriske frokostordning, som fra 1. januar 2010 skal give alle børn i landets daginstitutioner et måltid mad om dagen.

Lars Klingenberg fra Københavns Forældre Organisation fortæller malende om, hvordan han ser fremtiden for de københavnske børns madkultur; altid frisk frugt i skåle som børnene bare kan grabse, duft fra madmors køkken, som indhylde børnene i forventning om en lækker -hjemmegjort- økologisk frokost, som de selv har været med til at snitte, smage på og lugte til.

Direktøren for Københavns Madhus, Anne-Birgitte Agger, løfter sløret for, at man i København forhåbentlig vil benytte den obligatoriske madordning til at gå endnu længere

end i resten af landet og tilbyde de københavnske børn fuld forplejning, lavet i børnehavernes egne køkkener, de steder det kan lade sig gøre at indrette institutionerne til det. Det er nu, den kedelige, danske madkultur kan ændres helt fra barnsben.

Og borgmesteren for det hele, SF-s Bo Asmus Kjeldgaard, er glad, fordi det er lykkedes kommunen på trods af en økonomisk underfinansieret ordning fra den borgerlige regering at stable et ambitiøst madprojekt på benene.

Forældrene omkring bordene i det lyse lokale er bare ikke rigtig med på den. De taler ikke om forventninger og visioner, men om problemer; det pædagogiske personale er ikke uddannet i ernæring; man burde give pengene til de børn, der vitterligt ikke får god mad med hjemmefra og lade de forældre, der kan, klare den sunde madpakke selv. Hvad med økologien og økonomien? Og hvad med mangfoldigheden, den kulturelle og den religiøse? Når børnene skal på tur? Og hvad med de kræsne børn?

Til sidst bliver der ligefrem råbt ved et af bordene, hvor en gruppe forældre, der er veganere, sidder. Den fine madordning er udemokratisk, mener de, og stemningen bliver lidt trykket, da Lars Klingenberg fra panelet replicerer, at det er undersøgt internationalt, at den slags diæter er skadelige for børn, mens Anne-Birgitte Agger taler om »kostreligiøsitet«.

Prisen på Københavns Kommune madordning er ifølge et forslag fra forvaltningen 27-30 kroner per barn per dag for frokosten. Cirka 12 kroner bruges i forvejen mange steder til eftermiddagsmad, mælk og morgenmad, og størstedelen af pengene findes ved at hæve forældrebetalingen fra 25 procent til 30 procent af, hvad et børnehavebarn koster. Det er bedre end økonomien mange andre steder i landet. I Odder har man for eksempel knap 16 kroner til et frokostmåltid, mens man i Hedensted, der har kørt et pilotprojekt i tre daginstitutioner, har haft 14 kroner om dagen, hvilket evalueringen viste ikke var nok til et ernæringsmæssigt rigtigt måltid. Mange kommuner har ligeledes fravalgt økologi for at få økonomien til at hænge sammen.

-Vi vil selv bestemme-

Måneders kritik fra forældre og kommunalpolitikere, underskriftsindsamlinger og Facebookgrupper mod madordningen er indtil videre resulteret i, at fem kommuner nu melder klart ud, at de ønsker dispensation fra at opfylde ordningen allerede fra nytår. Nogle kommuner ønsker ifølge Politiken desuden at slække på kravene fra Indenrigsministeriet og vil i stedet give forældrebestyrelserne mere indflydelse på, hvordan ordningen skal udmøntes i deres daginstitution. Også formanden for Kommunernes Landsforening, Erik Fabrin (V), som i øjeblikket forhandler kommunernes økonomi for næste år med regeringen, ønsker den omstridte ordning udskudt.

Men hvis man studerer de mange ytringer, der er om madordningen på bl.a. Facebook, og det debatforum, Politiken har oprettet, er det ikke kun forringelser af maden og

økonomien i loven, som er under beskydning.

»Vi vil selv bestemme over vores børn«, skriver Jessie på en af de grupper på Facebook, der i øjeblikket diskuterer ordningen, »i forvejen har de dem i mange timer om dagen, og hvis de så også skal til at bestemme over, hvad de skal spise. Denne påvirkning kommer jo også til at have indflydelse i hjemmet... hvorfor har vi forældre ikke kæmpet nok imod dette forslag...«

Og Susanne kan slet ikke se, hvordan en madordning skal kunne fungere:

»Vi har altså med små individer at gøre. Børn som har hver deres særheder med mad. Forældre med hver deres særheder med mad. Nogle vil kun have økologisk, andre vil have hjemmelavet fra bunden, som vor mor lavede det, og så er der **vegetarer**, dem der ikke må få svinekød, og så er der selvfølgelig også dem der er ligeglade. Jeg har en dreng der er i den kræsne fase. Hvad gør de der? Sender ham sulten hjem fra børnehaven? Det vil jeg jo som mor ikke tolerere, men hvad kan jeg så gøre?«

Svært ved at give slip

Mens Mette spørger ironisk: »Og hvad så med frugten? Så skal der da også trækkes noget ned over hovedet på os forældre der. Der er jo nogen, der kan finde på at give kiks og yoghurt med. Og vi kan da lige tage børnefødselsdagene med. Hvorfor lade forældrene stå for det selv. Der kunne jo komme kage på bordet og måske slik.«

Birte supplerer: »Nej, nu må det altså stoppe, det er IKKE samfundets problem at sørge for mad til vores børn, der ER forældrenes ansvar, skal de måske også snart til at have en skoleuniform for at de mindre bemidlede børn ikke bliver moppet på grund af umoderne og slidt tøj.«

Hvordan forklarer Anne-Birgitte Agger fra Københavns Madhus, at forældre trods Københavns Kommunes ambitiøse forslag, der går længere end mange andre steder i landet, stadig møder kritik?

»Der er fortsat en økonomisk udfordring, men København har de penge, der skal til at lave en god ordning,« starter hun med at understrege.

»Og så er der en mindre gruppe, specielt kvinder, der har svært ved at give slip på deres små poder, også når det gælder maden. Det her handler om massiv investering i folkesundhed, men også om maddannelse.«

Anne-Birgitte Agger henviser til undersøgelser, der viser, at man i sydeuropæiske lande - hvor man giver mere tid til maden, og hvor man spiser i fællesskab - på trods af større brug af fedt og fløde, som er på fylisten herhjemme, og som vi forbinder med usund kost, faktisk er sundere.

»Men det er, som om, at man i Danmark ikke vil erkende, at vi står med den tredje generation, hvor husmoderen er blevet væk i storbyen. Vi har med barnemaden nu muligheden for at skabe en ny madkultur, som vores børn vil opleve på et tidligt tidspunkt i deres liv, hvor den kan blive en naturlig del af deres hverdag. Men det kræver, at vi ser i øjnene, at vi har lagt det meste af vores børns vågne tid i institutioner, så de voksne kan gå på arbejde. Jeg mener, at madpakkekulturen er stendød. Men i de fremtidige madtilbud kan institutionernes rolle blive at give vores børn mulighed for at opleve den livsglæde og den sundhed, der kan være forbundet med maden og måltiderne - og dermed tage et fælles ansvar for at den opvoksende generation får den maddannelse, mange voksne har mistet,« siger Anne-Birgitte Agger.

Derfor er det ifølge Madhusets direktør heller ikke en god løsning udelukkende at satse på de måske 20 pct. af forældrene, der af mange grunde ikke magter eller prioriterer at lave en sund madpakke til deres børn hjemmefra. Det er selve grundlæggelsen af en god madkultur, der står på spil. Og den bør alle have del i.

»Det kan lade sig gøre i Albertslund Kommune, hvor alle børn får et økologisk måltid mad om dagen, og i Roskilde, hvor halvdelen af kommunens børn er på madordning,« siger hun.

Et valg mellem regimer

Det paradoksale er, at man tidligere har haft madordninger i mange børnehaver, og man stadigvæk har det i de fleste københavnske vuggestuer.

Men maden er på mange måder den sidste rest af forældreindflydelse, forældrene har i en barndom, der for langt størstedelen af danske børns vedkommende leves væk fra forældrene, påpeger Lotte Holm, professor i fødevarer sociologi ved Institut for Human Ernæring på Københavns Universitet.

»Jeg tror, mange forældre er spændt ud i mellem ønsket om egentlig gerne at ville slippe for at stå for madpakkerne og så bekymringen for kvaliteten af maden i en kommunal madordning. Madpakken har været den eneste form for ældreomsorg inde i institutionen. Når man som forældre ikke kan sørge for at ens barn bliver set af pædagogerne i hverdagen eller skaffe flere pædagogtimer, så er madpakken et tegn på ældreoverskud til at kunne give omsorg inde i institutionen,« siger Lotte Holm.

Kigger man ind i køleskabet hos en almindelig børnehave, vil man da også kunne konstatere, at madpakkerne ser anderledes ud end for blot en generation siden. Madkasserne er blevet større, flottere og mere farvestrålende. Og inden i ligger der ikke længere fire kedelige og ildelugtende klemmer, men små beholdere med forskelligt grønt eller rester fra aftensmaden dagen i forvejen, frugtspyd og små flasker med drikkeyoghurt.

Der ligger rigtig meget kærlighed i de madpakker, og også en del identitetsarbejde, hvis vi tager de meget overordnede briller på, påpeger Lotte Holm:

»I maden ligger der et valg mellem forskellige regimer. Gennem maden vælger vi, hvad vi er for en slags mennesker, og hvordan vi synes, verden skal være, for at den ser rigtig ud for os. Det er i dag et individuelt projekt, og derfor vil man også se en modstand mod den form for tvangskollektivering, som regeringens madordning opfattes som fra nogle forældres side.«

Individorienterede forældre køber med andre ord ikke nødvendigvis et kollektivt forsøg på at ændre madvaner, bremse fedmeepidemi og udbredelsen af spiseforstyrrelser.

Denne tendens genkender Anne-Birgitte Agger. Hun mener, at der i de senere år er kommet en stor optagethed af mad, som kommer til udtryk i boghandlernes bugnede udvalg af selvhjælpsbøger på madområdet. Samtidig synes hun, at der er noget livsfornægtende og grundlæggende usundt i dyrkelse af bestemte diæter og afvigelse fra at spise bestemte former for mad, som f.eks. Kernesund-bølgen repræsenterer.

»Når 10 pct. af pigerne i dag har anoreksilignende tilstande, så mener jeg, det er rigtig ærgerligt og skadeligt for børn at give dem det indtryk af, at almindelig mad kan være skadeligt og noget, man ikke kan tåle,« siger Anne-Birgitte Agger.

Men denne gruppe udgør et højtråbende mindretal, pointerer hun:

»Dernæst er den puritanske livsopfattelse i den danske befolkning, som - hverdagsmadsmagerne og økologerne- har været oppe imod i mange år, der siger, at mad er noget, der skal overstås, så vi kan skynde os til at arbejde videre.«

-En hilsen til min søn-

I Egedal Kommune kan mor til fire, borgerlig kommunalpolitiker (V), præst og samfundsdebattør, Edith Thingstrup, godt genkende det med forældre-kærligheden i madpakken og forbindelsen til barnet. Og hun mener, at den særlige danske madpakkekultur er værd at kæmpe for. I stedet for at maden skal komme fra et centralkøkken fra et ældreplejecenter, som det er besluttet i kommunen.

»Jeg vil gerne have lov til at sende en lille madpakkehilsen med, og vide at min søn i dag har fået frikadelle og ost, som han godt kan lide. Jeg kan se i hans madpakke, når den kommer hjem, om han får for lidt eller for meget mad med, eller om han er ved at blive syg, hvis han ikke har spist sin mad. Samtidig kan mit barn sidde i børnehaven og vide, at de her kyllingelår har min mor sendt med,« siger Edith Thingstrup, der overvejer at protestere mod en ordning, hendes eget parti har været med til at få gennem Folketinget, ved at få en lægeerklæring og få sine børn undtaget fra ordningen.

»For 250 kroner kan jeg få en erklæring på, at min søn ikke kan overleve uden sin mors mad. Det koster det at få min frihed tilbage,« som hun siger.

Det, der også bekymrer Edith Thingstrup og de andre skeptiske forældre i den sjællandske kommune, hvor der er råd til 26 kroner per barn, er dels, at den kvalitet, kommunens madordning kan præstere, er ringere end forældrenes egne madpakker. Alt imens den tid, pædagogerne skal bruge på servering, oprydning med mere går fra tiden med børnene. Dels at en liberal regeringen tager »den sidste rest af frihed fra forældrene.«

»Det, der er i madpakken, er et af de få områder, hvor vi har indflydelse. Hvorfor ikke åbne op for, at forældrebestyrelserne i institutionerne selv kan tilrettelægge maden? Hvorfor skal det være topstyret fra kommunens side? I en kommune som vores kan forældrene sagtens klare maden selv,« siger hun.

En pædagogisk opgave

Hvis der derimod kom et pædagogisk sigte med maden, ville Edith Thingstrup være langt mere positiv.

»Hvis det handlede om, at en madmor laver mad i institutionens eget køkken; er den der sætter plaster på knæet og yder omsorg, mens hun sammen med nogle børn snitter grøntsager, så er jeg mere med. Men det er jo ikke det, der er lagt op til,« siger hun.

Også Søren Schmidt, leder af Videnscenter for Institutionsforskning ved Professionshøjskolen UCC, mener, at det pædagogiske indhold i madordningen i høj grad er med til at påvirke forældrenes tilfredshed. Og den slags koster penge, som mange kommuner p.t. ikke har tilført ordningen.

»Hvis pædagogikken er inddraget, vil der være tale om en helt anden ordning, og der vil man som forældre kunne se nogle andre perspektiver end, hvis man selv står for madpakken,« siger han.

Og så er der jo også de positive forældre, som får det sidste ord.

Lone-Rikke: »... i min datters institution har der allerede i flere år eksisteret en forældrebetalt madordning for børnehavebørnene. Særheder, hensynstagen osv. til kultur/religioner er her en selvfølge, og det er bestemt også noget forældrebestyrelserne har indflydelse på (...). Undskyld jeg griner af kræsenhed, men min datter er bestemt også sær, hjemme, men når hun sidder i børnehaven, er hun det ikke.«

mlt@information.dk

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.